

לימוד היומי דקה ליתנו

יום	יום לחודש	יום מוה"ר	ליקוטי ה"ד	ליקוטי הלכות ה"ד	מסנה ברורה ה"ו	ספר המידות	שולחן ערוך
שבת	ט'	טו:	י	חורה	יר-ריח	ב.ג.	ה
א	י'	טז:	יא	קלא.	יר-רכ	ה.ה.	ה
ב	יא'	טז:	יב	קלא:	רכ-רכב	ה.ה.	ה
ג	יב'	יז:	יג	קלב.	רכ-רכב	א.ב.	ה
ד	יג'	יז:	יד	קלב:	רכ-רכב	א.ב.	ה
ה	יד'	יח:	טו	קלג.	רכ-רכב	ג.ד.	ה
ו	ט"ו'	יח:	טז	חורה	רכב - רל	ה.א.	ה

בקרני אהרן



יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

294 | פרשת ויצא | ט' כסלו תשפ"ג

תתן אמת ליעקב

היא על ידי התורה, ומאחר שהבין "שעדיין הוא מלחמה גדולה לקשר שניהם יחדיו תמיד שיקשר תמיד החיצוניות אל הפנימיות" על כן הוצרך לקדש עצמו כל כך בתורה כדי שיוכל אחר כך לרומם את הגשמיות לרוחניות.

זהו גם ההמשך המובא בפרשתנו - במאר שם רבי נתן - "וכשיצא משם פגע במקום ההוא שהוא מקום הבית המקדש ששם עולים כל הקרבנות, ושם עיקר התקשרות ועליית כל הדברים לשורשם כידוע. ועל כן ראה שם סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה, שראה שהאדם וכל התלוי בו ונלווה אליו, הכל בבחינת 'סולם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה', כי כל דבר יש לו שורש למעלה, ואף על פי שכאן הדבר מוצב ארצה, כי מלוכב בארציות וגשמיות, אבל ראשו מגיע השמימה, כי יש בו חכמה ושכל שהוא בחינת 'ראש' שגייג עד לשמים למעלה למעלה וצריכין לקשר הכל לשרשו".

והדברים לא אמורים רק לרמי מעלה וקדושי עליון, אלא גם לנו הקטנים והשפלים, שעלינו לעמוד לחשוב ולהתבונן בכל דבר: 'איזה תועלת רוחנית תגיע לי מעסק גשמי זה שאני עוסק בו'. לעצור ולחשוב: 'למה אני עמל בפרנסתי ולמה אני מתייגע בכל העסקים שאני טרוד בהם', וכשנחפש ונבקש, נמצא ונבין איך להמליך את ה' ולעשות רצונו בכל עסק גשמי שאנו עוסקים בו.

וכך מאיר עינינו רבי נתן (שם, דג"ה א.): "זוהי מה שהתורה מספרת לנו סיפורים הרבה אשר בהם מלוכבים סודות נוראות ורזין עלאין, כל זה להראות לנו שגם בכל הסיפורים ובכל הדברים שבעולם מלוכב בהם תורה וקדושה גבוהה מאד. כמו למשל, שהתורה מספרת לנו מעשה יעקב אבינו שרעה צאן הוציא את המקלות בהטים, ומארכת הרבה בסיפורים אלו, הכל לגלות לנו גדולת הבורא יתברך וגדולת האבות, שהיו יכולין לעבוד את ה' יתברך בעבודות נוראות על ידי כל עסקי חול, וכל זה מחמת שזיכנו גופם בתכלית הקדושה והזיכוך כל כך, עד שגם כל ענייני העולם הזה שעסקו בהם, הכל היה בקדושה נפלאה. וכל זה כדי להעיר אזנינו ולבנו, שגם אנחנו נקדש ונטהר עצמנו גם בעבודות חיצוניות ובכל עסקי חול, כדי שזוכה אנחנו גם כן לכל זה! כי הבחירה חופשית בכל דור, וכל אדם יכול לזכות לזה".

יעקב אבינו מידתו אמת, ואמיתת האמת היא להסתכל בכל דבר על תכליתו האמיתי. שכן: "עיקר האמת הוא התכלית, דהיינו שיסתכל בכל דבר על האמת לאמתו. שבכל דבר שיראה, יאמין מיד שה' יתברך ברא אותו ברצונו בתבנית הזה ובטעם הזה, ויכסוף וישתוקק וישתדל לעבוד את ה' יתברך על ידי זה הדבר, כמבואר בדברי רבינו ז"ל (ליקו"מ ח"ב ט"ז) שיכולים ישראל להעמיק עיונם ולדעת ולהתבונן בפרטי הבריאה בתבנית האברים ובנין וקומה ודמות של כל דבר ודבר, להתבונן בהם גדולת הבורא יתברך ולעבדו יתברך על ידי זה" (שם, סימני בהמה וחיה טהור ה, ד, ט).

נדבק נא במידתו של יעקב, לא לילך שולל אחר השקר בעולם הזה אלא נחפש את התכלית האמיתית, ונהפוך כל דבר גשמי לנצחי וחי לעד.

סוף סוף זכה לבית משלו, אחר תקופות ארוכות של נדודים מבית שכור לחברו עם כל יסורי הצמצום והדחוקות הוא חוֹנֵך עתה את ביתו, לשם כך הזמין את חבריו קרוביו וידידיו לשמוח יחדיו על הישועה הגדולה שזכה לה, הוא מתהלך נרגש על יופיו של הבית והרחבת הדעת השורה בו, וחש שהגיע אל המנוחה ואל הנחלה... האם אכן ראוי לו לשמוח!?

הבה נביט לרגע על הדירה החדשה והנוצצת הזאת, בעיני קדשו של רבי נתן: "זה שבונה בית הוא כאילו שוכח חס ושולום בעולם הבא, ועושה לעצמו קביעות דירה בזה העולם הכלה ועובר. כי בוודאי אם יעמיק מחשבתו באמת בקביעות חיי עולם הבא ובמהירות פריחת העולם הזה העובר כצל עובר וכענן כלה, בוודאי אין שגוען גדול מזה, כשרוצה לבנות לעצמו בית על רגע קלה כזאת אשר מוכן לעבור מכאן בלי ספק חיש קל מהרה, כי מי שבונה ביתו בלא דעת ושוכח בעולם הבא הוא בוודאי גרוע ממשוע" (ליקוטי הלכות, מזוזת ד, ט).

לחיות בדירה ראויה נתפס אצלנו כדבר הכרחי פשוט ומשמח כל כך שאינו זקוק לשום סיבה ותכלית אחרת. אם נשאל אדם על כך הוא יאמר מיד: וכי מה רצונך שאדור באוהל עראי?! אבל אצל רבי נתן, לא רק שאין כאן סיבה לשמחה, אלא זהו טירוף ושגוען ממדרגה ראשונה! הוא מביא שם שאכן יהונדב בן רכב ציווה לבניו שישבו באהלים ולא יבנו בתים (ראה ירמיה לה-ז), זה לא מובן מאליו ולא כל כך פשוט כפי שנדמה לנו.

רק אם הבית נבנה עבור התכלית הנצחית, והוא מכוון כדי להתקרב על ידי ה' ולזכות לעולם הבא, רק אז יש לו זכות קיום. וכפי שרבי נתן ממשיך שם: "בכניסת הבית צריכים ליהזר מאד לזכור וליקח בהעולם הבא ששם עיקר הבית ושם עיקר הקביעות, ומה שבונה לו בית בזה העולם הוא גם כן נקב בשביל העולם הבא כדי שיוכל לעבוד בביתו את ה' יתברך בעסק תורה ותפילה והכנסת אורחים וכבוד שבת. כי צריך כל אחד לכוון בבנין ביתו שיהיה ביתו בית תורה, בית תפילה, בית ועד לחכמים, בית פתוח לרווחה והיו עניים בני ביתו. ואז ביתו בית ה', ואז בודאי מצוה גדולה שיהנה לו בית לשם השם".

בפרשתנו אנו לומדים על בריחתו של יעקב מעשיו לביתו של לבן, שם הוא שמר על צאנו ומצא שם זיווגו. רבי נתן (ליקוטי הלכות, פקודי ד, ט) מגלה לנו על עומק עבודתו במקום זה; יעקב אבינו עמל כל ימיו לקשר את כל החיצוניות והגשמיות אל השורש האלוקי שעבורו הוא נברא, לעומתו עשיו ניתק את הגשמיות והפכו למטרה בפני עצמה. קישור זה של החיצוניות אל הפנימיות נעשה על ידי שמתנהגים בכל דבר על פי התורה, ומכוונים רק אל התכלית לקיים את התורה. ולכן, כאשר בא יעקב לישא אשה ולבנות לו בית, הלך והטמין עצמו תחילה ארבע עשרה שנה בבית מדרשם של שם ועבר לעמול בתורה, שכן חיי הגישואין עניינם לקשר ולרומם את חיי החומר אל הרוחניות, ועיקר ההתקשרות

דבר המערכת

בתחלת שבוע העבר נערך כינוס מרומם ונשגב למתפללי בית מדרשנו החדש ברמה ד' - בית שמש, שם נשמעו דברי ראשי החבורות בנחיצות העמדת יסודות ותקנות שישמרו על 'תיבת הנח' שלנו בדורנו, כאשר מבול אפיקורסות והפקרות סוער בעולם. כמו כן זכו לשמוע דברים נלהבים מפי הגרי"מ שכטער שליט"א שטרח להופיע שם ולחזק ידיהם, ועורר את הקהל בנועם שיח על חובת ה"זאהבת לרעך כמוך" בתוך בית הכנסת מאיש לרעהו בהארת פנים ובאהבה, ובפרט בקבלת עול הנהגת הגבאים והממונים, שהיא התנאי להצלחת המקום.

בקול רינה ותודה הודו ושיבחו לה' על תחילת הנחת היסוד, ובתפילה ותקוה לצמיחת המקום לתפארת בית ישראל ולרומם קרנות צדיק.

במסיבה נפלאה לעידוד השקידה וחלוקת הפרסים שנערכה בסוף שבוע העבר בראש חודש כסלו לילדי התשב"ח הלומדים ב'ארגוני הנוער' דקה ליתנו שנבחנו בעל פה על למעלה משלושים ושלוש אלף פרקי משניות ועל יותר משמונת אלפים דפי גמרא כן ירבו - דיבר הגרי"מ שליט"א ועורר את צעירי הצאן על עוצם השמחה הנפלאה שיש למעלה מלימודם, עד שאם היו מרגישים שמחה עליהם זו היו כלים מרוב השתוקקות. 'גם מלאכים אינם זוכים לזכות מופלאה שכזו של לימוד התורה הקדושה, להם ניתנה רק הזכות להאזין ללימוד התשב"ח, אבל אתם זכיתם לעצם הזכייה המופלאה הזו, אשריכם מה טוב חלקיכם!

בהמשך עורר על חובת תיקון המידות שהיא התנאי והכלי לקדושת התורה, והלהיב את התלמידים ברוממות לימוד הספר הקדוש 'תומר דבורה' להיבדק במידותיו של הקב"ה להיות רחום וחנון ואוהב ישראל באמת.

קשה לתאר את שעת ההתרוממות וההתעלות אותה חשו התלמידים כאשר בשירה ובזמרה הודו לה' על כל אשר זכו עד כה ועל כל החסד אשר בעזרתו ית' יעשה עמם בעתיד לשקוד על דלתי התורה בקדושה ובטהרה.

העורכים

פניני אור

אמרות מהורות מרביה"ק ותלמידיו

בהליתו של רבי אהרן מקיבליטש ז"ל פרצה זוגתו בבכיָה רבה וְאָמְרָה: "אֲנִי הַפְּרָתִיךְ! אֲנִי יָדַעְתִּי מִי הֵייתִי! מִשָּׁךְ אַרְבָּעִים שָׁנָה לֹא הִסְרַתְּ לִילָה אֶחָד מִהַקִּימָה פְּחֻצוֹת".

(שיח שרפי קודש)

לתגובות והערות 3323796@gmail.com ניתן לקבל את הגיליון באימיל מידי שבוע

הדל"ג 3:59 - ניץ ההמה 6:18 - סוּזוּק"ש 8:08
צאת השבת 5:15 - צאה"ש לר"ת 5:52

אין לדחוק את השעה!

ויחד אף יעקב כרחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן

וסוד הדבר הוא, שאי אפשר לדחוק את השעה אפילו בתפילה, "היינו שאסור להתעסק בתפילתו שהקדוש ברוך הוא יעשה לו דוקא את בקשתו, כי זה הוא כמו לוקח דבר בחזקה, בגזילה. רק צריך להתפלל ולהתחנן לפני השם יתברך ברחמים ותחנונים, אם יתן השם יתברך יתן, ואם לאו" (ליקוטי מוהר"ן קצו).

ולכן הקפיד יעקב ואמר "התחת אלקים אנכי", כי אי אפשר לדחוק את השעה" (ליקוטי הלכות, הודאה ו, נז).

אסור להתעסק על שום דבר!

ויחד אף יעקב כרחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן

אם יעקב אבינו אמר כן, מה נאמר אנן!?

בוודאי מוטל עלינו להתפלל ולהתחנן ח"ו. יתברך, אבל לא להתעסק ולדחוק את השעה ח"ו.

ואכן, כך כותב מוהרנ"ת לאחד מנכדי רבינו שלא היו לו בנים וכתב מכתב מלא יגון וצער למוהרנ"ת:

"ידיד נפשי ולבבי, מה שכתבת לי צערך בקובלנא רבא, יפה עשית, כי כך חובתנו לשמע צער חברתנו ... אבל אהובי בני ותלמידי, פרי צדיק עץ חיים, מרוב צערך רחמנא ליצלן שגית מאד בכמה דברים שכתבת לי כמו שער בנפשי ... אף על פי שכתבת לי כמגביה אותי שאם הייתי רוצה לא עבר עליך כאלה, זה שטות יותר, כי אם יעקב אבינו אמר 'התחת אלקים אנכי', אנו יתמי ידיתמי, מה נאמר מה נדבר. האמת שגם בעניותנו אנו מחויבים להתפלל עבור אנשי שלומנו, בפרט עבורך ועבור כל זרע רבינו ז"ל, וגם כי יש לנו כח גדול של רבינו ז"ל, אבל אף על פי כן אסור ואי אפשר להתעסק על שום דבר, רק לבקש רחמים ותחנונים הרבה, וה' הטוב יעשה, כי הוא יתברך שומע תפילת כל פה, אך איתא בזוהר הקדוש כי אית זמנין דלא שמע חס ושלום" (עלים לתרופה, מכתב תנב).

שתיית 'מים' קודם התפילה

שאלה:

למדתי בשיחות הר"ן שיחה רע"ז, ושם איתא: "פעם אחת אמר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפילה, והקפיד מאד על אלו השותין קאווע וכיוצא בזה קודם התפילה". ולא הבנתי, האם גם אנו צריכים להקפיד שלא לשתות מים, או עיקר הקפידה היא על שתיית קאווע כפי שמובן בהמשך השיחה. וכן רציני לידע, מדוע יש להימנע משתיית מים, מאחר שנפסק בשו"ע שאין בזה שום איסור?

תשובה:

כפי שכתבת, אכן ע"פ פסק השו"ע אין שום איסור בשתיית מים קודם התפילה, אלא שרבינו נהג לפני משורת הדין שלא לשתות אפילו מים, וכלשון מוהרנ"ת בליקוטי הלכות: "ורבינו הקדוש ז"ל ספר שמעולם לא שתה אפילו מים קודם התפילה, אף על פי שמדין שושחן ערוך מותר לשתות מים, אף על פי כן הוא לא שתה אפילו מים קודם התפילה" (ליקוטי הלכות, השכמת הבוקר ג, ה).

אמנם, דע שאין זו חומרא בעלמא, אלא כן הוא דעת כמה מהראשונים, וכן כתבו כמה מהאחרונים להחמיר בזה לכתחילה. וכפי שנבאר כאן בקצרה:

הנה, המקור לאיסור האכילה ושתייה לפני התפילה, הוא בגמרא: "אמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן אמר רבי יוסי ברבי חנינא משום רבי אליעזר בן יעקב, כל האוכל ושותה ואחר כך מתפלל, עליו הכתוב אומר 'ואותי השלכת אחרי גוך', אל תקרי 'גוך' אלא 'אריך'. אמר הקדוש ברוך הוא: לאחר שנתגאה זה, קיבל עליו מלכות שמים" (ברכות י"ג ב).

ומזה למד הראב"ה שאין איסור אלא באכילה ושתייה שיש בזה משום גאווה, אבל מים שאין בזה גאווה, מותר לשתות לפני התפילה. וכן הביאו הראשונים משמו (הרא"ש, המרדכי, הגהות מיימוניות) וכן נפסק להלכה בשו"ע (או"ח, סימן פט סעיף א).

אמנם, דעת רבינו פרץ היא, שגם מים אסור לשתות קודם התפילה, כמו שכתב בגהותיו על ספר התשב"ץ (סימן ר"ג): "מיהו נראה דאפילו מים אסור לשתות, דכיון דממלא נפשו ממה שהוא צריך, 'אחרי שנתגאה' קרינן ביה". וכמה מהראשונים (הארוחות חיים, הכלבו, האבודרהם) הביאו את דבריו, ומשמע דסבירא להו הכי להלכה.

והנה, כמה מהמפרשים כתבו שכן הוא גם דעת הרמב"ם.

דהנה, הרמב"ם כתב "אסור לו לאדם שיטעום כלום או שיעשה מלאכה מאחר שיעלה עמוד השחר עד שיתפלל תפילת שחרית", וכן כתב "הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים, אם יש בו יכולת לכיין את דעתו יתפלל, ואם לאו אל יתפלל עד שיאכל וישתה". ומלשוננו דייק הפרי חדש דדעתו שאפילו מים אסור לשתות, וז"ל: "הכלבו אוסר לשתות מים, וכן נראה דעת הרמב"ם שהעתיק מרן לשונו בסעיף ד', ומדכתב 'הצמא' מוכרח שאפילו מים אסור לשתות קודם תפילה" (פרי חדש, סימן פט סעיף א).

וכן כתבו כמה ממפרשי הרמב"ם, והרי שניים מהם:

ה'מעשה רוקח' כתב: "ורבנו שכתב 'אסור לטעום כלום', משמע דאפילו מים אסור. וכן משמע נמי ממה שכתב פרק ה' הלכה ב' 'וכן הצמא והרעב הרי הם בכלל חולים' וכו', וידוע דסתם 'צמא' היינו ממים, ומשמע דאם לא הגיע לכלל שאינו יכול לכיין, אסור לו לשתות אפילו מים".

וכן הבין ה"בן ידיד" בדעת הרמב"ם, וכתב: "וכן הצמא והרעב הרי הן בכלל חולים וכו' - מדקאמר סתם 'הצמא', משמע דאפילו מים אסור לשתות קודם התפילה כל שאינו חולה. והכי משמע מדכתב לקמן בפרק ו' הלכה ד' 'אסור לו שיטעום כלום' וכו' ולא ביאר טעמית מאכל, משמע דאפילו טעמית מים אסור". ואחר שמאריך להקשות על דבריו ולבארם, הרי הוא מסיק למעשה: "ואף דלכולי עמלא שרי לשתות מים, למיחש מיהא חישינן לדעת רבינו ז"ל, ואין לשתות אפילו מים מעלות השחר עד שיתפלל".

ואף להלכה למעשה - אף שבשו"ע נפסק שמותר לשתות מים, כבר כתבו כמה מגדולי האחרונים שיש להחמיר בזה לכתחילה. והרי כמה מהם:

החיד"א כתב: "המחמיר שלא לשתות אפילו מים, תבוא עליו ברכה, דאיכא מאן דאסר. ומה גם שכתב הרב פרי חדש שזה דעת הרמב"ם, עיין שם" (ברכי יוסף, סימן פט, הערה א).

כך כותב גם בעל ה'פלא יועץ' בספרו 'חסד לאלפים': "וראי להחמיר שלא לשתות אפילו מים משעלה עלות השחר, מאחר שכתבו שכן דעת הר"ן ושכן דעת הרמב"ם - ראי לחוש ולאסור" (חסד לאלפים, סימן פט סעיף ז).

וכן כתב הבן איש חי: "אסור לאכול ולשתות קודם תפילת שחרית, ואפילו במים בלבד יש להחמיר, אם לא משום ישוב הדעת" (בן איש חי, שנה ראשונה, פרשת יתרו אות יח).

המשך בעמוד ד'

פנינים מאירים וחודשים מזוהרים מלוקטים מפרי גדולי הצדיקים זי"ע מתוך רשימתו של הגר"ם שכמעט שלי"א אשר ציין ורשם לפניו לזיכרון.

לקט ספרי"ם

פרשת ויצא

שני הטעמים מדוע נקרא ראובן

ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי ראה ה' בעיניי (בראשית כט, לב). וברש"י שם: רבותינו פירשו אמרה ראו מה בין בני לבן חמי שמכר הבכורה ליעקב וזה לא מכרה ליוסף. ותמוה מה ראו חז"ל להוסיף טעם נוסף על מה שמפורש בתורה - כי ראה ה' בעיניי. ביאר הגאון רבי יוסף שאול נתנזון זצוק"ל, כי למדו חז"ל מלשון התורה שאין זה הטעם העיקרי וכי יש טעם נוסף שלא נאמר. כי אם נתבונן בשמות שאר השבטים, תחילה כתוב הטעם ורק אחר כך נאמר על כן קרא שמו וכו'. ורק אצל ראובן כתוב תחילה השם ואחר כך הטעם, וזאת משום שאצל שאר השבטים לא היה באמת טעם נוסף מלבד הטעם המפורש, ועל כן הקדימו את הטעם לשם. אבל אצל ראובן, היה בלבה הטעם כמו שדרשוהו חז"ל ראו מה בין בני לבן חמי וכו', אלא שלא רצתה לגלות את הטעם ברבים ואמרה כי ראה ה' בעיניי, אבל זה אינו עיקר הטעם.

הברכה "לך לכל הרוחות"

ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה (בראשית כח, יד). פעם ביקר רבי יעקב אריה בקהילה אחת, ואדם אחד נדחק מאד בין המון האנשים ורצה להיכנס הראשון אל הרבי כשנכנס אמר לו הרבי "גיי צו אלדע רוחות" (לך לכל הרוחות), נבהל האיש לשמע ברכה זו ופרץ בבכי, אמר לו הרבי: למה תבכה? הן זאת היא הברכה ליעקב אבינו 'ופרצת ימה וקדמה צפונה ונגבה' (מספר דעת זקנים לרבי אברהם איטינגא).

מגדולי החסידות - ר"א מראדזימין עמוד נד

ביטול היש והאנוכיות גורם להשראת השכינה

אכן יש ה' במקום הזה ואנכי לא ידעתי (בראשית כח, טז). אכן יש ה' במקום הזה - אם באמת יש כאן השראת השכינה, אם השרית את הקדושה במקום הזה, הרי זה בגלל 'ואנכי לא ידעתי', שביטלתי את היש שבי את האני שלי, ולא ידעתי מכל אנוכיות, מכל שמץ של כוונה עצמית אלא הכל למען שמו יתברך, לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה. (תפארת שלמה)

כך עונים

את המעיקות!?!

ויחד אף יעקב כרחל ויאמר התחת אלקים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן

ואמרו במדרש: "אמר לו הקדוש ברוך הוא: כך עונים את המעיקות!?!". כי גם אם אין הצדיק תחת אלקים, אעפ"כ צריך להתחשב בצערה ולא לענות בגערה.

ועל אודות כך מסופר:

"רק לפעמים רחוקים ראו אנ"ש אצל רבינו זצוק"ל מופתים בגלוי, ומוהרנ"ת התרחק מזה עוד הרבה יותר ויותר, ורק לפעמים מועטים מאד ראו ממנו מופתים ... ופעם אחת באו אליו נשים בשביל בנים, וצעק מוהרנ"ת זצוק"ל: "וכי התחת אלקים אנכי?". אחר כך אמר, שיש לו חרטה על שצעק, כי היה לו לומר בניחותא. והוא על-פי המדרש, שאמר השם יתברך ליעקב: וכי כן עונין את המעיקות? עיין שם" (אבנ"ה ברזל, סעיף לה).



עמידה בשעת תפלת הדרך

ההישוב בעגלה אינו נטרד על ידי הליכת בהמות, ואם יצטרך להעמיד הבהמות יוטרד במהירות נסיעתו עדיף לומר תפלת הדרך על העגלה, ואינו חמור תפלת הדרך יותר מברכות קריאת שמע שמתור לברך בעודו יושב על העגלה. וכן פסק המשנה ברורה לענין ברכות קריאת שמע (סי' סג סק"י) שהישוב בקרון או בספינה אינו צריך לעמוד שיכול לכיין היטב.

אכן בספר הרוקח (סי' שמ) משמע שיש גם להדר לעמוד דוקא, שכתב בזה הלשון: 'הילכתא תפלת הדרך בין מעומד בין מיושב בין מהלך מיהו מצוה מעומד'. ואפשר לומר שהטעם הוא לפי מה שאמרו בגמרא (שם) 'כשאתה יוצא לדרך המלך בקונך וצא'. ומפרש הגמרא 'מאי המלך בקונך וצא? אמר רבי יעקב אמר רב חסדא זה תפלת הדרך!'. וכיון שלשית רב חסדא הדרך ויצא הסטיילער כמי שמולך עם קונו צריך לעמוד, כעין מה שאומרים בקידוש לבנה שמפני שהוא קבלת פני אבינו שבשמים 'הילכך צריך למימריה מעומד'.

וכן כתב הערוך השולחן (סי' א"ה) שאילו הנוסעים בעגלות של מסילות הברזל יאמרו תפלת הדרך בעמידה מכיון ששם הוא בנקל לעמוד. וכן נראה ממה שהחמיר המשנה ברורה לענין תפלת הדרך יותר מברכות קריאת שמע וכתב (סק"א) שגם מי שיושב בעגלה ואפשר לו להעמיד הסוסים יעשה כן. ובאורחות רבנו (עמ"ק ק"ט) מובא שפעם עצר הנהג באמצע הדרך ויצא הסטיילער מהמכונית לומר תפלת הדרך. והרה"ק בעל השומר אמונים ז"ל היה נוהג בכל נסיעה לעצור המכונית ולצאת לומר תפלת הדרך.

המקור הראשון לתפלת הדרך מצינו בפרשתינו בתחילת הפרשה אצל יעקב אבינו כשהלך לחרון שאמר 'אם יהיה אליהם עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנוכי הולך'. וכן בסוף הפרשה כשחזר לארץ ישראל כתוב הפסוק שנוהגים לומר לאחר תפלת הדרך 'ועקב הלך לדרכו ויפגעו בו מלאכי אלהים'.

בגמרא ברכות (ב) דנו אם אפשר לומר תפלת הדרך בדרך הליכה או בצריכים לעמוד בשעת התפלה, ואמרו שם: רב חסדא אמר מעומד; רב ששת אמר אפילו מהלך. ומסופר בגמרא שרב חסדא ורב ששת היו הולכים בדרך ופתאום קם רב חסדא והתפלל תפלת הדרך. ורב ששת שהיה סגי נהור שאל למשמשו מה עושה כעת רב חסדא? ואמר לו שהוא עומד ומתפלל תפלת הדרך. ואמר רב ששת אם כן גם אני אעמוד מהיות טוב אל תקרא רע.

ובשולחן ערוך (סי' ק"ד) נפסק כשיטת רב ששת שמעיקר הדין אפשר לומר תפלת הדרך גם בעוד שהוא מהלך, ורק אם אפשר יש לעמוד. והטעם לזה, שכיון שתפלת הדרך נתקן לומר באמצע הדרך לכתחילה תיקונו חז"ל שיכול לאמרה גם בעוד שהוא מהלך בדרך, ורק כשאפשר יש לעמוד.

ובאשל אברהם מבוטשאטש (סי' ק"ה) הביא שהטעם בצריכים לעמוד הוא משום שלא יתבלבל על ידי טיודת הדרך, ולכן כתב שמי שנוסע על העגלה יש אחר שמנהיג הסוסים, הגם שמבחינת הלכה הוא בכלל רוכב כמהלך לענין תחום שבת וכדומה, מכל מקום לענין תפלת הדרך כיון

לקנות ד' מינים לבהורים וקטנים

בעבר היה המנהג לקנות

אמנם הראב"ד בהשגותיו על הרמב"ם (הלכות שופר וסוכה ולולב פ"ב ה"ו) גורס בגמרא "קטן היודע לנענע אביו לוקח לו לולב". ולפי גירסא זו משמע שיש 'לקנות' ד' מינים עבור הקטן. וכן הוא לשון השולחן ערוך: "אביו חייב לקנות לו לולב". ובאמת שכן מפורש במשנה בסוכה (בב"ב) "מיד תינוקות שומטים את לולביהם ואוכלים אתרוגיהם". ופירש רש"י שמשום שמחה היו נוהגים לשמט את לולבי הקטנים מידם ביום השביעי ואין בדבר לא משום גזל, ולא משום דרכי שלום. הרי שהיה מנהגם לקנות גם לקטנים.

וכן הביא הרוקח (סימן רכ"א) בשם הירושלמי: "כיצד סדר הקפה, כל ישראל קטנים וגדולים נוטלים את לולביהן בידיהם ימנית ואתרוגיהם בשמאלית ומקיפים הקפה אחת, ואותו היום [הושענא רבה, מקיפים] ז' פעמים. ובזמן הזה חזן הכנסת עומד כמלאך אלקים וספר תורה בזונו והעם מקיפים אותו דוגמת המזבח". וכן הוא במדרש ילקוט תהלים (רמז תשנ). הרי מפורש שגם בידי הקטנים היה ד' מינים ועשו בהם הקפות.

הכל תלוי לפי מה שמצוי

בכף החיים (סק"ה) הביא בשם המטה יהודה דהכל תלוי כפי מה שמצוי: במקום שהדרך שכל הקהל יוצאים באתרוג אחד, יטול הקטן עם אביו. ובמקום שיש לכל אחד לולב מיוחד, יש לקנות גם לקטן כפי עצמו כשיש יוכל הקטן לעשות נענועים כדני בעוד הלל עם הציבור ולא ישתנה דינו לנענע בפני עצמו, כי הקטן שמח ומתענג יותר כשינענע גם הוא עם הרבים, וגם כדו שיתן לבלו לעשות כמותם. ע"כ.

בחז"ל יש טעם נוסף לקנות

בחז"ל לארץ יש טעם נוסף שמחמת זה צריכים לקנות ד' מינים לקטן, והוא: שנפסק בשולחן ערוך בסימן תרנ"ב (סי' ס"ו) שביום הראשון צריך להיות הד' מינים שייך לו משום 'לכם' ושאלו פסול, ומי שרוצה לצאת בשל אחר צריך לקנותו במתנה, ולכן כתבו שאין ליתן לקטן הד' מינים ביום ראשון קודם שהגדול יוצא בו, שהרי צריך ליתנו במתנה והקטן אינו יכול להקנות לאחרים מן התורה ונמצא שכשהקטן מחזיר את הלולב אינו מוחזר, ואם יתנהו לו קודם שיצא נמצא שמנענע עם לולב שאול. ולפי זה בחז"ל שיש שני מינים טובים, שבשניהם צריך להיות 'לכם', אם יתן לקטן ביום ראשון לנענע אזי ביום השני כבר יהיה שאול ואינו יכול לצאת בו מן התורה.

וכן כתבו המאמר מרדכי (שם סק"ו) והפרי מגדים (שם א"א סק"ה) שבחז"ל לארץ אין תנא אלא לקנות לולב מיוחד עבור הקטן. ואפשר שגם בארץ ישראל יש בזה קצת תוספת הידור, שעל ידי שקונה לולב מיוחד לקטן ביום ראשון לא יצטרך האב להקנות לו את שלו, ויוכל לקיים אחר כך המצוה בשאר הימים בד' מינים שלו ולא במה שנקרא שאול מן התורה.

בזמנינו שיש טעם יש להחמיר

גם בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ג סי' צ"ה) כתב

למדנו בשולחן ערוך (סימן תרנ"ב סעיף א') "קטן היודע לנענע לולב כדניו, אביו חייב לקנות לו לולב כדי לחנכו במצוות".

השיטות שאין חיוב לקנות

מקור הדין הוא בגמרא סוכה (בב"ב): "קטן היודע לנענע חייב בלולב, לשמור תפילין אביו לוקח לו תפילין". ומשמע לפי גירסא זו שאין חייבים 'לקנות' לולב לקטן, רק שיש לדאוג שהבן יקיים את חיובו ויכול לקחת גם את הלולב של אביו לנענע בו, ורק תפילין חייבים לקנות.

וכן הביא המשנה ברורה (ד"ד פ"ד) בשם המהרש"ל שאין האב צריך לקנות לולב לקטן בפני עצמו, אלא לאחר שיוצא אביו בלולב שלו ונתן את שלו לבנו לנענע ולברך עליו. ולשיטתו, אין ד' מינים דומים לתפילין, שבתפילין יש חיוב לקנות תפילין מיוחד עבור הקטן מטעם שכתב הב"ח (רי"ש סי' כ"ה) שאלו אנשים שאין להם תפילין וסומכים על חבריהם שמשאילים להם תפילין לאחר שיוצאים ידי חובתם עונשם גדול, שיצא הרבה פעמים דבשעה שמגיע לקריאת שמע ותפילה ולא יהיה תפילין בידם להניחם, כי התפילין הוא דבר תמידי וקשה להיזהר בזה לצאת ידי המצוה בשל אחר, אבל הד' מינים הוא רק לשבע ימים ואפשר להסתדר לנענע גם בשל אחר.

אפשר להוסיף עוד טעם למה לא חייבו חז"ל לקנות ד' מינים לקטן לעצמו, לפי שבזמננו לא היו מצויים כל כך הד' מינים כמו היום, כמסופר בגמרא (סוכה מא) על רבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא שהיו בספינה ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד שלקחו באלף זוז, וכולם קיימו את המצוה בלולבו. וכן מסופר בגמרא (לא) על בני כרכין שהיו מורשיים את לולביהן לבני בניהם. ומטעם זה יש פוסקים שהקילו לברך על הפסוקים בשעת הדחק כשאין נמצא בכל העיר ד' מינים כשרים, כדיון שלא היה בכל המקומות ואי אפשר בענין אחר התירו חז"ל לברך על הפסולים שלא שתכח תורת אתרוג מירא"ל (ע"י סוף סי' תרמ"ט ובושענא ר"ר שם ס"ב). ולכן לא הטריוחו חז"ל לקנות גם עבור הקטן.

השיטות שיש לקנות משום נענועים

אמנם הט"ז (סק"א) כתב שאף שהקטנים יכולים לנענע לאחר התפילה בלולב של אביהם, מ"מ אם יד האב משגת, טוב יותר שיקנה לו לולב לעצמו כדי שיקיים מצוות נענועים כדיון בשעת קריאת הלל עם הציבור, שאם לא יהיה לו לולב לעצמו לא יוכל לנענע רק עד לאחר התפילה ולא יקיים מצוות נענועים כדיון בשעת הלל. וכתב הביאור הלכה (ד"ה אביו) שאין כוונת הט"ז לומר שהוא חוב מעיקר הדין כמו קניית תפילין, רק למידה טובה בעלמא למי שביכולתו לעשות כן כדי שגם בנו יוכל לברך בשעה שהציבור אומרים הלל.

ומשמע לפי זה, שאם אפשר להסתדר שהקטן יעשה נענועים באמצע הלל עם הלולב של האב, או שהקטן יתפלל במנין אחר, אין צריך לקנות לו לולב אפילו למידה טובה בעלמא.

מדברי רבותינו שלשלת התורה והקבלה.

וזהו נוסח הכרוז מהבד"ץ:

כאשר שמענו כי יש מבני הנעורים והבחורים מתרשלים לקיים מצוות הנענועים של ארבעת הימים כהלכתן, אשר לפי המבואר בגמרא ובפוסקים מצוות הנענועים בשעת אמירת ההלל היא נמי מעיקר המצוה.

הנהגה זו בכל פרטיה ודקדוקיה, וחלילה מלהתעצל ומלהזניח לקיים חובה זו אשר היא תקנת חז"ל הקדושים. וגם אלו אשר אין ידם משגת לרכוש בעצמם הארבעת הימים, עכ"פ ישתדלו לבקש מחבריהם או מהוריהם את ארבעת הימים בשעת הנענועים באמירת ההלל למען יוכלו לקיים מצוה זו כדת וכדין בכל פרטיה.

ועל פי המבואר בט"ז סימן תרנ"ז, מי שידו משגת טוב יותר שיקנה לולב גם לבניו הקטנים שהגיעו לחינוך, היינו שיוודעים לנענע בהודו ובאנא, כדי שגם הם יוכלו לקיים מצוות הנענועים בשעת אמירת ההלל עם הציבור.

וחתמו על זה: הגאב"ד מרן המנחת יצחק וחברי הבד"ץ. וכ"ק אדמו"ר בעל הבירך משה מסאטמאר ז"ע.

שבמדינות יורא"פ היו סומכים על השיטות שקטן יוצא בשאלו משום העניות, דרוב בני העיירות לא היה אתרוג גם לעצמם וברכו באתרוג של הקהל ולא קיימו אף בעצמם מצות הנענועים בהלל, אבל כהיום שהקב"ה השפיע בחסדו שפע ברכתו, ואפשר להשיג אתרוג ומינוי כשרים בזול, יש לכל אחד להחמיר כמו שראוי להורות לדינא, ולקנות בעד כל קטן וקטן אתרוג ומינוי ביחוד שיהיה שלו ממש, ויקיים אב מצוות החינוך שעליו כדיון.

וכן כתב הערוך השולחן (סי' תרנ"ב) בזמנו: "במקומות שהד' מינים בזול, בוודאי טוב יותר לקנות לכל קטן כדי שיהא לו להלל. אבל אצלנו, הלואי שיהא ביד משפחה אחת לקנות לעצמם הד' מינים, וגם זה אינו מצוי". ע"כ.

וכבר יצא כרוז מבית דין בחודש תשרי שנת תשמ"ו שיש לכל בית אב להדר לקנות ד' מינים לבניו הקטנים, ושהבחורים יקיימו מצוות נענועים כדיון בשעת הלל. וכן היה נוהג אא"ז ז"ל בעל הקנה בושם לקנות לכל ילד וילד ד' מינים כדי שיקיימו המצוה כדיון. ויש כאלו שטוענים שהיה המנהג מקדמת דנא שהבחורים והקטנים לא יעשו נענועים והקפות, ומענה בהינם שאולי יש בזה ענין על פי קבלה, אמנם לא מצאתי לדבר זה מקור

רבי שמעון תלמיד רבינו (ב) משמש בקודש

משמש בקודש

ר' שמעון היה מהתלמידים הקרובים ביותר לרבינו ז"ל, והסתופף בצל הקודש בכל עת מצואו, וכבר ביום חופתו של רבינו ז"ל ביקש ממנו ר' שמעון שיהיה שמש אצלו תמיד, ואכן זכה ר' שמעון להיות המשמש בקודש, ורבינו ז"ל בטח בו שימלא רצונו ויקיים מה שיצאה אותו בתמימות.

איך נוסעים אם אין יודעים להיכן?...

בשנת תקנ"ח בעת שהינן עצמו רבינו לנסוע לארץ ישראל, היה ר' שמעון הראש וראשון שנסע עם רבינו ז"ל לנסוע לקאמיניץ, להיכן הדרך הקודש לבוא לארץ ישראל, כמסופר בחיי מוהר"ן ז"ל:

"בתחילה קודם שנסע לארץ ישראל [חורף שנת תקנ"ח] נסע לקאמיניץ, ובנסיעתו לקאמיניץ אמר לרבי שמעון: יש לפניי נסיעה, ואיני יודע להיכן. ושחך ר' שמעון: איך נוסעים אם אין יודעים להיכן נוסעים?! והשיב לו: באמת איני יודע. והלך ר' שמעון והיכן עגלה וסוסים וכל צרכי הנסיעה, ונסע עמו. ובנסיעתו עמו ביקש מרבינו ז"ל, שיסע דרך כפר וואלחיוויץ, וקיבל שם עוד איש אחד, ונסע איש אחד משם גם כן עמם, עד שבאו למעז'בוז, ועדיין לא ידעו להיכן נוסעים.

קבלת פני מרן הבעל שם טוב הק'

ובבואו למעז'בוז לבית אביו ואמו הצדיקים ז"ל, שמחו על ביאתו מאד. ענתה אמו ז"ל ואמרה לו: בני, מתי תלך לזקנך הבעש"ט ז"ל, היינו על קברו הקדוש. השיב רבינו ז"ל: אם זקני רוצה לראות עמי, יבוא לכאן! אחר כך בלילה שכב לישן, ובבוקר עמדה אמו ובאתה אליו ואמרה לו: הלא זקנך כבר היה אצלך, ומתי תלך אליו, היינו על קברו. השיב רבינו ז"ל: עכשיו לא אהיה על קברו, בחזירתי אם ירצה ה' אהיה על קברו. וכן היה.

הכטחת הצדיק

וקודם שבא למעז'בוז נפל ר' שמעון על ערש דוי, ובא למעז'בוז בחולאת חזק מאד, והוכרח רבינו ז"ל להשאיר אותו שם במעז'בוז, ולא נסע עמו לקאמיניץ. וכשהלך רבינו ז"ל אל ר' שמעון לפטור ממנו ולנסוע לקאמיניץ, לא רצה ר' שמעון להניחו, עד שהבטיחו על דיבורו הקדוש שבוודאי בחזירתו ימצאנו בחיים ושלוים. וכן הוא.

מפקיר הכל למען רבינו ז"ל

וגם קודם שנסע מביתו אמר לר' שמעון: התוכל ליסע עמי? ואמר לו שבנסיעתו יתמהמה או שבוע, או שתיים, או חודש, או רבע שנה, או חצי שנה, או שנה תמימה. ובתחילה שתק ר' שמעון ז"ל, אך כשראה שרוצה לנסוע באמת, אמר ר' שמעון שפיקיר הכל יוסע עמו, אפילו אם יתמהמה כמה. ונסע עמו כנ"ל.

ונעלמה מעין כל חי

ובמעז'בוז כשנפטר רבינו ז"ל ממנו קודם נסיעתו, בשעה שר' שמעון היה מוטל על ערש דוי, וענה ר' שמעון ואמר לרבינו ז"ל מתי אתראה פנים עמכם, כי הלא תוכלו להתמהמה בדרך כמה, כמו שאמר בביתו שאינו יודע כמה יתמהמה. אמר לו שלא יתמהמה כי אם ח' ימים או עשרה ימים לא יותר. שאל לו: הלא אמרתם בביתכם שאינכם יודעים כמה תתמהמהו בדרך, השיב לו: באמת בביתי לא ידעתי, אבל עכשיו אני יודע שאני צריך לנסוע לקאמיניץ, ולא אתמהמה הרבה כי אם כנ"ל. כי באותו הלילה היה אצלי הבעש"ט ז"ל, ואז הודיע לי היכן לנסוע, היינו לקאמיניץ, ונסע מיד לקאמיניץ. ומה שעשה שם נעלם מעין כל חי, ועדיין לא נודע לשום אדם בעולם, עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן" (חיי מוהר"ן סי' קכ"ט).

תפלה לא-ל חי!

בתנ"ך (שמואל א' טו א) אנו רואים דבר פלא: ה' אמר לשמואל "מלא קרנגך שמן וְלֶךְ אֶשְׁלַחְךָ אֶל יְשִׁי בֵּית הַלְחָמִי כִּי רְאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ", ושמואל הנביא הלך, כציווי ה', אל ישי וגילה לו כי השי"ת אמר לו כי אחד מבניו עתיד להיות למלך, ולכן מבקש הוא מאיתו להציג לפניו את כל בניו, לראות מיהו אשר בחר בו השי"ת למלך ולמשחו בשמן. כמצווה, הביא ישי את כל בניו, מלבד את דוד שאותו לא הביא, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה! השי"ת אומר לו אחד מבנך יהיה מלך, לך והבא את כולם כי אחד מהם נבחר למלך, וישי מביא את כולם מלבד דוד, כך שדוד שיש לו אב כה גדול וחשוב כישי לא היה יכול לסמוך עליו בעת תקותו וישועתו.

ואכן השי"ת הוביל לכתחילה את דוד בכל מהלכי חייו באופן הנראה כחסר מזל, ודוד אמר (תהילים טו ב) "תפלה לקל חי", היינו שדוד היה מוקף ניסיונות רבים בכל חייו וגם לא אחת בסכנת מות. ומדוע רצו להרגו, כי לא היה לו חיים מעצמו כידוע, לכן רצו תמיד להרגו. ואעפ"כ הרבה בתפילה לקל חי, וכל חייו למרות כל הסכנות שעבר התפלל לה, וכבר בלידתו נותר לחיות שבעים שנה רק בזכותו של אדם הראשון שנתן לו מחייו ובלא זה היה בסכנת מיתה, ולכן היה מתפלל על כל שנה ושנה שאמנם יחיה ולא ימות בזאת השנה - כי תפילה לא-ל חי.

ואנו רואים שגם רוב רובם של ידידי דוד המלך, אשר היו אנשים גדולים כשאל המלך ועוד, אף שבתחילה היו ידידי הנאמנים, הרי שלבסוף סברו כי דוד הינו מורד במלכות, ולכן במשך כמה שנים חיפשו אחריו להורגו. וכן כשמרד בו אבשלום בנו היה דוד שוב בסכנת מוות, ויש עוד הרבה דוגמאות שדוד היה חסר מזל גדול, והכל הלך לנגדו וכביכול לרעתו, והוא התפלל על כל דבר, כי רק כח האמונה והתפילה שבו נתנו את היכולת להתחזק ולהמשיך בתומתו.

ובאותו העת שמרד עליו אבשלום בנו, היו כל כלל ישראל נגדו, כמו שכתב רש"י על הפסוק "אֲנִי אֶמְרֶתִי בְּחִפְזִי כָּל הָאָדָם כְּזָב" (תהילים טו ב) שדוד המלך אמר מזמור זה בעת שברח מירושלים מאבשלום בנו, ואז בא מגיד לדוד ואמר לו "הֲיֵה לָב אִישׁ יִשְׂרָאֵל אֶחָדִי אֶבְשָׁלוֹם" (שמואל ב' טו ג); לא רק בנו עצמו ובשרו מרד בו, אלא כל כלל ישראל מצטרפים גם כן לנגדו. ואז אמר דוד את הפסוק "אני אמרתי בחפזי כל האדם כוזב" - געוואלד! כל ימי הייתי שומר על ישראל ומסייע להם, וכל מה שעשיתי היה למען ישראל, וכולם רדפו אחריו ובגדו בו.

ואין שייך כלל להיכנס להסברים מדוע היה לו ככה, אבל ככל הנראה היה זה רצון השי"ת שדוד יחיה רק עם אמונה זכה וטהורה בלי שום מחשבה אחרת, הגם שמסביב הכל לנגדו, וכך צריך להראות מלכותו של מלך ישראל ובהתנהגותו יאיר לכל כלל ישראל במשך כל הדורות.

והנה כידוע זכה דוד זכה להיות רגל רביעי במרכבה (לאחר שלושת האבות אברהם יצחק ויעקב), ומובא מהקדוש הרמ"ע מפאנו שדוד המלך ע"ה לא ישן שינתו נשמין וסגיף א"ע ועסק בתורה ועבודה יומם ולילה, וגם היה שבע שנים בחברון ע"פ הדיבור - כדי להתקשר עם האבות הק' שהם ג' רגלי המרכבה העליונה, כדי שיזכה להיות רגל רביעי להשלים המרכבה. ולמעשה לא זכה להגיע למדרגה זו בשום אופן, עד שעבר עליו שאבשלום והפילו ממלכותו כאשר כל ישראל היו עם אבשלום, ודוד ברח מפניו יחף, ובאמצע הדרך פגש את שמעי בן גרה שהיה ראש הסנהדרין וביזה אותו וקלל אותו קללה נמרצת, ורצו בני צרויה להסיר את ראשו כדן מורד במלכות, ודוד השיב להם "ה' אָמַר לוּ קָלַל" (שמואל ב' טו ה), היינו שמגיע לי הגידופים האלו לכפרת עוונותיי, וקיבל זאת באהבה למען שמו יתברך. ורק אז, דייקא באותה העת שקיבל דוד את הצער של הבושה הנוראה לכפרת עוונות באהבה, תיכף העלוהו בשמים למדרגת רגל רביעי של המרכבה, רביעי להאבות הקדושים. כי דווקא כשמתמודד האדם בניסיונותיו ועומד בזה, אז זוכה הוא לדרגת שבשום זמן אחר אינו זוכה.

משנת ברסלב

המשך מעמוד ב'

[ויש לציין שהבית יוסף עצמו, בהביאו את דברי הראשונים המתירים לשתות מים, הרי הוא כותב: "וכתבו עוד בשם ספר המצוות שאם הוא צמא הרבה, שטוב יותר שישתה מים משיצטער בתפילתו" (בית יוסף, סימן פט ד"ה ומ"ש בשם אבי העזרי). ומשמע שגם שתיית מים הוא רק כשהוא "צמא הרבה", וההימנעות משתיית המים תגרום לו "שיצטער בתפילתו". אבל בלא זה, אין לשתות אפילו מים (אמנם, לא מצאנו בפוסקים מי שהעיר על כך בדיעת הב"ח)].

ובכן, הארכנו בכל זה, למען דעת שכבר מצאנו חומרא זו בדברי הראשונים והאחרונים, שלא לשתות אפילו מים קודם התפילה, וכפי שנהג רבינו הק' למעשה, שלא שתה מעולם אפילו מים קודם התפילה.